

WIESŁAW MÜLLER
(1929–2020)

Rangę i znaczenie środowisk oraz instytucji, w tym zwłaszcza uniwersytetów, określają przede wszystkim tworzący je ludzie. Bez względu na zmieniającą się rzeczywistość, konteksty, uwarunkowania i koniunktury, to właśnie oni stanowią największe dobro każdej wspólnoty. Są bowiem depozytariuszami wartości, kultury, wiedzy, kodów, dzięki którym możliwe jest ich „długie trwanie”.

29 I 2020 r. zmarł w Lublinie profesor Wiesław Müller, znany i ceniony historyk, badacz dziejów nowożytnych, przez kilkadziesiąt lat związany zawodowo z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II. W tekście niniejszym chciałbym przybliżyć postać człowieka, który miał ogromny wpływ również na

moją drogę, formację intelektualną i duchową¹. W pierwszej części naszkicuję biogram uczonego, z którym dane było mi współpracować przez długi czas, w drugiej natomiast ukazuje Jego aktywność w obszarze badań naukowych, kwerend archiwalnych i bibliotecznych oraz kontaktów zagranicznych.

Kalendarium życia i działalności

Wiesław Müller urodził się 7 XI 1929 r. w Mościskach. Wywodził się z rodziny o bogatych tradycjach patriotycznych. Jego przodkowie brali udział w polskich zmaganiach niepodległościowych XIX stulecia. W II Rzeczypospolitej przeżywał radosny czas dzieciństwa. Wielokulturowe pogranicze, jak napisał w „Księdze Jubileuszowej” śp. prof. Janusz Drob, ukształtowało charakter, osobowość, zainteresowania i upodobania Profesora. Wychowując się w zróżnicowanym pod względem etnicznym, kulturowym i religijnym środowisku, otworzył się na różnorodność, utrwalił w sobie chęć poznania tego, co bliskie, a odmienne, nauczył się współistnienia z innymi².

Tragiczne wydarzenia września 1939 r., a następnie dramatyczny czas wojny, przekreśliły młodzieńcze marzenia, plany na przyszłość, wyrwały Profesora i Jego bliskich z rodzinnej ziemi. Doświadczyli trudnych lat wypędzenia, tułaczki, upokorzeń i niepewności, ale przeżyli. Los rzucił ich na inne pogranicze. Tym razem był to Szczecin, miasto, które — jak wspominał później Profesor — przypominało w latach czterdziestych XX w. „dziki Zachód”, a na ulicach dochodziło do starć pomiędzy żołnierzami polskimi a sowieckimi.

Kilka lat później, już po maturze, postanowił podjąć studia uniwersyteckie. Tu jednak pojawiły się kolejne problemy. Jego pochodzenie społeczne, ale również „kresowe”, czyniło Go podejrzanym dla komunistycznej władzy. Studia na uczelniach państwowych okazały się niemożliwe. Wówczas to postanowił łączyć swe losy z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, jedyną w bloku komunistycznym oazą akademickiej wolności, mającą doświadczenie działalności w okresie II Rzeczypospolitej. Studia magisterskie w zakresie historii ukończył w 1955 r.³ W tym samym roku został zatrudniony w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL, a od 1957 r. na stanowisku asystenta jako pracownik naukowo-dydaktyczny Sekcji Historii. W ten sposób rozpoczął się nowy etap w życiu Profesora, który pozostał wierny swej *Alma Mater* do końca zawodowej kariery. Jako obiecujący, młody uczoney otrzymał stypendia naukowe w Instytucie Polskim w Paryżu oraz w Instytucie Polskim w Rzymie, dzięki którym mógł rozwijać swe zainteresowania i prowadzić kwerendy. W 1965 r. obronił pracę doktorską, a w 1974 r. został doktorem habilitowanym. Z powodu narzuconych KUL przez władze komunistyczne ograniczeń w nadawaniu stopni naukowych oba

¹ C. Taracha, „*Sapiens omnia sua secum portat*”. Profesor Wiesław Müller [w:] *Źródła wielkości mistrzów. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Piotrowi Pawłowi Gachowi*, red. M. Nowak, R. Jusiak, J. Mazur, Lublin 2013, s. 267–273.

² J. Drob, *Wprowadzenie* [w:] *Kościół. Społeczeństwo. Kultura. Prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej*, red. J. Drob, H. Łaszkiwicz, A. Stasiak, B. Szady, C. Taracha, Lublin 2004, s. 5–6.

³ Informacje dotyczące wątków biograficznych, oprócz publikacji wymienionych w poprzednich przypisach, pochodzą z Archiwum Uniwersyteckiego KUL.

te stopnie uzyskał na Uniwersytecie Warszawskim. W ten sposób poddał się weryfikacji swych możliwości poza macierzystą uczelnią, co z pewnością stanowiło dodatkowe wyzwanie, ale i powód do zasłużonej satysfakcji. Okresem szczególnej aktywności naukowej Profesora stały się lata siedemdziesiąte XX w. Wówczas to, dzięki pewnej liberalizacji w relacjach ze światem zewnętrznym, nawiązał owocne kontakty z historykami z Włoch, Francji i Belgii. Byli wśród nich uczeni tej rangi, co Gabriele de Rosa⁴, Bernard Dompnier⁵ czy Maria Adelaide Mongini⁶.

Kwerendy prowadzone w Rzymie, Paryżu i Leuven zaowocowały kolejnymi publikacjami, utorowały również drogi uczniom i następcom Profesora, którzy Jego śladami ruszyli na spotkanie z Zachodem. Szczególnie cenne pod tym względem było członkostwo w rzymskim kolegium Scuola Storica Italo-Polacca⁷. Aktywności naukowej i dydaktycznej towarzyszyły kolejne awanse w hierarchii akademickiej. W 1974 r. Wiesław Müller został docentem w Katedrze Historii Kultury Polskiej, a w 1981 r. powierzono mu kierowanie utworzoną nieco wcześniej Katedrą Historii XVI–XVIII wieku. Zwieńczeniem uniwersyteckiej kariery stała się profesura KUL (1988) oraz tytuł profesora zwyczajnego (1992).

Główne kierunki zainteresowań Wiesława Müllera związane były z historią społeczno-religijną, historią Kościoła, kulturą szlachecką oraz relacjami polsko-włoskimi. Pierwsze publikacje, z lat pięćdziesiątych XX w., dotyczyły początków Lublina. Kolejne poświęcone były problematyce struktur organizacji kościelnej w Polsce. Z tego czasu na szczególną uwagę zasługują obszerne teksty drukowane na łamach czasopisma „Roczniki Humanistyczne”: *Diecezja krakowska w relacjach biskupów z XVII–XVIII wieku* (1966)⁸, *Organizacja terytorialna diecezji płockiej w XVI–XVIII wieku* (1967) oraz studium *Diecezje w okresie potrydenckim*, opublikowane w zbiorowej syntezie *Kościół w Polsce* (1970)⁹. Zwieńczeniem tego etapu badań nad problematyką kościelną była, wydana w 1978 r., książka *Relacje o stanie diecezji krakowskiej 1615–1765*¹⁰. Wiele tekstów Profesora stanowiło owoc jego zagranicznych kwerend archiwalnych. Były to artykuły: *Rok 1683 w źródłach watykańskich* (1983)¹¹, *Pielgrzymki polskie do Rzymu*

⁴ Gabriele de Rosa (1917–2009), włoski historyk, profesor uniwersytecki, polityk, senator; autor wielu prac poświęconych problematyce religijnej.

⁵ Bernard Dompnier, uczeń Jeana Delumeau, specjalista z zakresu dziejów katolicyzmu w epoce nowożytnej. Obecnie emerytowany profesor historii Uniwersytetu Blaise Pascala w Clermont-Ferrand. W 2017 r. mianowany członkiem Papieskiej Komisji Historycznej.

⁶ Maria Adelaide Mongini, włoska uczona zajmująca się historią Kościoła, zwłaszcza epoki średniowiecza. Autorka publikowanych w Polsce prac na temat kultu św. Katarzyny ze Sieny (*Rozwój kultu i ikonografii św. Katarzyny ze Sieny w Polsce*, Lublin 2006).

⁷ Na temat tej inicjatywy zob. I. Goral, *Szkoła historyczna włosko-polska w Rzymie — Scuola stolica Italo-Polacca di Roma (międzynarodowy program stypendialny 1983–1996)*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, t. 8, 2010, s. 155–163.

⁸ W. Müller, *Diecezja krakowska w relacjach biskupów z XVII–XVIII wieku*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 13/2, 1965/1966, s. 5–149.

⁹ Tenże, *Diecezje w okresie potrydenckim* [w:] *Kościół w Polsce*, red. J. Kłoczowski, t. 2: *Wiek XVI–XVIII*, Kraków 1970, s. 57–258.

¹⁰ Tenże, *Relacje o stanie diecezji krakowskiej*, Lublin 1978.

¹¹ Tenże, *Rok 1683 w źródłach watykańskich* [w:] *Wiktoria wiedeńska i stosunki polsko-austriackie 1683–1983*, red. W. Śladkowski, Lublin 1983, s. 79–83.

w XVIII wieku (1989)¹², *Pielgrzymi polscy w Rzymie w XVIII wieku* (1992)¹³. Za interesowania społeczeństwem i kulturą Rzeczypospolitej szlacheckiej znalazły odzwierciedlenia w takich publikacjach, jak: *Epoka baroku i sarmatyzmu* (1989)¹⁴ oraz *Trudne stulecie (1648–1750)* (2003)¹⁵. Na uwagę zasługują również pisane przez Profesora recenzje, hasła encyklopedyczne i sprawozdania z konferencji naukowych. Warto też dodać, że Jego teksty ukazywały się poza granicami Polski, głównie w języku włoskim i francuskim. Łączny dorobek lubelskiego uczonego to około 120 publikacji.

Istotnym komponentem uniwersyteckiej drogi Profesora była także praca dydaktyczna. Przez kilkadziesiąt lat prowadził różnorodnie zajęcia (seminaria, proseminaria, wykłady kursoryczne i monograficzne, ćwiczenia, konwersatoria) z historii nowożytnej powszechnej, z historii Kościoła i kultury. Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się prowadzone przez niego seminaaria magisterskie i doktoranckie. Profesor wypromował ponad 130 magistrów, 7 doktorów (Janusz Drob — 1985, Rafał Żebrowski — 1987, Cezary Taracha — 1993, Jacek Krochmal — 1994, Hubert Łaszkiwicz — 1997, Bogumił Szady — 2002, Arkadiusz Stasiak — 2004). Sześciu Jego uczniów usamodzielnili się naukowo, pracując w różnych ośrodkach akademickich. Powstające pod kierunkiem Profesora prace dotyczyły szeroko rozumianej problematyki religijnej i społeczno-kulturowej epoki nowożytnej zarówno polskiej, jak i powszechnej.

Profesor angażował się również w działalność o charakterze organizacyjnym i społecznym. Pełnił funkcję kierownika Sekcji Historii, kierownika Kursu Języka i Kultury Polskiej dla Studentów Zagranicznych. Był członkiem Towarzystwa Naukowego KUL, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, wspomnianej już Scuola Storica w Rzymie. Zasiadał w Zarządzie Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce. Warto również dodać, że w roku 1976 Wiesław Müller znalazł się w gronie sygnatariuszy listu protestacyjnego do Sejmu przeciwko zmianom w Konstytucji PRL.

Zawsze życzliwy, pogodny, z poczuciem humoru i dystansem wobec rzeczywistości. Cechowała go również skromność i pokora. Wiele czasu poświęcał życiu rodzinnemu, dbał o jakość relacji międzyludzkich, cenił przyjaźń, uwielbiał rozmowy i dyskusje.

W pięćdziesiątą rocznicę pracy naukowej i dydaktycznej ukazała się Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi, a przygotowana przez Jego uczniów i przyjaciół z różnych ośrodków uniwersyteckich z Polski oraz z Francji, Włoch i Hiszpanii¹⁶.

¹² Tenże, *Pielgrzymki polskie do Rzymu w XVIII wieku* [w:] *Żeby nie ustała wiara. Katolicki Uniwersytet Lubelski przed wizytą Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Homerski, Lublin 1989, s. 553–574.

¹³ Tenże, *Pielgrzymi polscy w Rzymie XVIII wieku* [w:] *Cultura et societas Christiana. Księga ku czci Profesora Jerzego Kłoczowskiego*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 34, 1986, s. 357–365.

¹⁴ Tenże, *Epoka baroku i sarmatyzmu* [w:] *Uniwersalizm i swoistość kultury polskiej*, red. J. Kłoczowski, Lublin 1989, s. 217–239.

¹⁵ Tenże, *Trudne stulecie (1648–1750)* [w:] *Patrimonium Marianorum. O. Kazimierz Wyszyński (1700–1755) w kontekście swej epoki*, red. K. Pek, Warszawa-Lublin 2003, s. 5–24.

¹⁶ Spośród autorów zagranicznych swoje artykuły ofiarowali profesorowie: C. Alvarez Nogal, B. Dompnier, C. González Caizán, A. Marcos Martín, M. A. Mongini.

Kwerendy archiwalne i biblioteczne

Istotnym komponentem pracy naukowej historyka, zwłaszcza specjalisty w zakresie dziejów nowożytnych, są poszukiwania źródłowe w archiwach oraz bibliotekach zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Pod tym względem aktywność prof. Müllera była znacząca. W trakcie trwającej kilkadziesiąt lat przygody z wymagającą Klio Profesor prowadził kwerendy w wielu ośrodkach krajowych, ale przede wszystkim zagranicznych. Były to wyjazdy starannie przemyślane i przygotowane, dzięki czemu udało mu się zgromadzić znaczący materiał dokumentacyjny w różnorodnych dostępnych wówczas formach. Wyjazdy związane były zarówno z potrzebami macierzystego ośrodka naukowego, jak i z własnymi zainteresowaniami i badaniami lubelskiego uczonego. Ułatwieniem w kwerendach zagranicznych były z pewnością znajomość języków obcych (zwłaszcza włoskiego¹⁷, francuskiego¹⁸ i łaciny) oraz przywoływane już cechy osobowości Profesora, które czyniły go otwartym na inne uwarunkowania kulturowe, językowe oraz kontakty międzyludzkie. Duże znaczenie miał również fakt, że od czasów studiów był on dobrze zaznajomiony z funkcjonowaniem tego rodzaju placówek. Przypomnijmy, że uzyskał dyplom ze specjalizacją bibliotekarską, a przez pewien czas pełnił funkcję kierownika Biblioteki Zakładu Historii. Od maja 1955 r. został zatrudniony na stanowisku pracownika umysłowego Biblioteki Uniwersyteckiej KUL¹⁹.

Spróbujmy zatem przyrzeć się Jego owocnej obecności w archiwach i bibliotekach. Z materiałów znajdujących się w Archiwum Uniwersyteckim KUL wynika, że pierwsza kwerenda miała miejsce w 1958 r., a ostatnia w 1992 r. Analizując daty kolejnych wyjazdów, które związane były z koniecznością uzyskania zgody przełożonych — paszportu i wiz), zauważymy że aktywność Profesora w tym zakresie rozkłada się dość proporcjonalnie na trzy kolejne dekady, od lat sześćdziesiątych do osiemdziesiątych ubiegłego stulecia. Jako nowożytnik specjalizujący się w dziejach powszechnych bądź tematach porównawczych potrzebował częstego sięgania do zasobów archiwalnych i bibliotecznych, przede wszystkim zagranicznych.

Istotne znaczenie miały przy tym kolejne etapy uniwersyteckiej kariery, a przede wszystkim praca doktorska (1965) oraz habilitacja (1973), które wymagały długotrwałych badań i poszukiwań. Oba teksty powstały, jak pisał sam zainteresowany, „w oparciu o materiały zgromadzone w czasie pierwszych kwerend

---

¹⁷ AU KUL. Referat Personalny. Akta Osobowe Pracowników. Wiesław Müller. 1956–2006, sygn. A-521 [dalej: AU KUL, A-521]: Dokument potwierdzający znajomość języka włoskiego podpisany przez rektora ks. Mariana Rechowicza, Lublin, 15 II 1962 r.

¹⁸ AU KUL, A-521: Dokument potwierdzający znajomość języka francuskiego. „Stwierdzam, iż dr Wiesław Müller posiada znajomość języka francuskiego wystarczającą, aby korzystać z tekstów francuskich w zakresie swej specjalności naukowej”. Lublin, 4 IX 1969. Podpis dr Władysław Kwiatkowski. W 1972 r. dr Müller podjął starania o wyjazd na wakacyjny kurs języka francuskiego do Caen. Pismo do Rektora KUL, Lublin, 8 V 1972 r.

¹⁹ AU KUL, A-521: List prorektora KUL do Wiesława Müllera, Lublin, 4 V 1955 r. „Od dnia 1 maja 1955 r. przyjmuję Pana do pracy w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL na trzymiesięczny okres próbny, w charakterze pracownika umysłowego”. Z dniem 1 VIII 1955 r. mgr Wiesław Müller został stałym pracownikiem Biblioteki.

rzymskich²⁰. Kierunek południowy, włoski, przeważał w latach sześćdziesiątych i osiemdziesiątych, w siedemdziesiątych zaś francusko-belgijski. Po tej ostatniej uwadze przejdźmy do aspektu geograficznego kwerend prof. Müllera. Najogólniej rzecz ujmując, można je podzielić na badania prowadzone w Polsce oraz za granicą. W pierwszej grupie znajdują się kwerendy zrealizowane w Krakowie (w latach 1958²¹, 1963 i 1964²²), w Warszawie (1960)²³, Lublinie (Archiwum Państwowe, biblioteki) oraz w innych ośrodkach. Zdecydowanie ważniejsze były poszukiwania prowadzone przez Profesora w instytucjach zagranicznych. Obejmowały one przede wszystkim kraje romańskie: Włochy, Francję i Belgię. Priorytetowe znaczenie miały kwerendy prowadzone we Włoszech, zwłaszcza w Rzymie i Watykanie. Obejmowały one archiwa kościelne oraz świeckie: Archivio Segreto Vaticano, Archivio della Congregazione del Concilio, Archivio de la Congregazione della Propaganda Fide (Watykan), Archivio de Stato di Roma oraz Archiwum Kościoła i Hospicjum św. Stanisława. Swoją wiedzę uzupełniał studiując najnowszą literaturę w bibliotekach: Biblioteca Vaticana, Biblioteca Casanatense, Biblioteca Alessandrina, Biblioteca della Storia Modera e Contemporanea²⁴. Dopełnieniem kwerend rzymskich była wyprawa do Archiwum Archidiecezjalnego w Mediolanie²⁵.

W latach siedemdziesiątych, wraz z pewnym eksperymentem politycznym w bloku komunistycznym, otworzyły się możliwości prowadzenia badań również w innych krajach Europy Zachodniej. Zostały one wykorzystane przez środowisko historyków związanych z Katolickim Uniwersytet Lubelskim. W ramach przygotowanych wówczas projektów naukowych prof. Müller wyjeżdżał na kwerendy archiwalne do Paryża oraz do Leuven w Belgii (1979, 1981, 1994). W zależności od potrzeb, celów i przyjętego programu prowadzone przez prof. Müllera kwerendy trwały od kilku tygodni do kilku miesięcy. Najdłuższe, zwłaszcza włoskie z 1962 r. oraz przełomu lat 1969–1970, zajęły niemal rok. Z oczywistych względów dużo bardziej skomplikowana była organizacja zagranicznych wyjazdów w czasach PRL. Przygotowanie programu badań i uzyskanie zgody władz uczelni to tylko część problemów, przed którymi stawali polscy uczeni w tamtym okresie. Najważniejsze były kwestie paszportowe oraz finansowe. Wydanie paszportu umożliwiającego wyjazd zagraniczny leżało w gestii władz komunistycznego państwa, które podchodziły do tego zagadnienia w sposób arbitralny.

²⁰ AU KU, A 521: L: Życiorys, Lublin, 20 I 1986 r.

²¹ AU KUL, A 521: List Wiesława Müllera do Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych KUL, Lublin, 14 III 1958 r. Prośba o udzielenie urlopu naukowego na kwerendę w Krakowie. Pozytywna odpowiedź, Lublin, 26 III 1958 r. Kwerenda trwała od 10 do 23 IV 1958 r.

²² AU KUL, A 521: Wiesław Müller. Sprawozdanie z pracy naukowej w okresie otrzymywania stypendium doktoranckiego, Lublin, 30 I 1965 r. W trakcie stypendium doktoranckiego kwerendy w Archiwum Metropolitalnym oraz Archiwum Kapituły Katedralnej w Krakowie.

²³ AU KUL, A 521: Wiesław Müller do Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych, Lublin, 24 X 1960 r. Prośba o dwa tygodnie urlopu (1–14 XI lub inny termin w listopadzie) poparta przez prof. Jerzego Kłoczowskiego. Zgoda dziekana, w okresie od 31 X do 5 XI oraz 14–19 XI 1960 r. Kwerenda w Bibliotece Narodowej w Warszawie. Lektura „Memoriale...” Albrychta Stanisława Radziwiłła na potrzeby pracy doktorskiej.

²⁴ AU KUL, A 521: Sprawozdanie z wyjazdu naukowego do Włoch, Lublin, 20 IX 1970 r.

²⁵ AU KUL, A 521: Pismo do Rektora KUL, Rzym, 20 II 1970 r. Prośba o zgodę na przedłużenie urlopu naukowego w celu kontynuowania badań w Rzymie oraz dodatkową kwerendę w Mediolanie.

Z tego powodu, jak się wydaje, uczony starający się o wydanie paszportu zwracał się do władz uczelni z prośbą o udzielenie „urlopu warunkowego”, z którego korzystał w przypadku otrzymania paszportu. Tego rodzaju pismo skierował do Rektora KUL dr Wiesław Müller latem 1969 r.²⁶ Czasem pojawiały się również problemy związane z wizami²⁷.

Drugim, być może jeszcze większym problem, było finansowe zabezpieczenie podróży, a przede wszystkim pobytu w państwach zachodniej Europy. Przed tymi wyzwaniem stawał oczywiście i prof. Müller. Z materiałów dostępnych w Archiwum KUL wynika, że w kwestii finansowej najczęściej stosowano następujące *modus operandi*: płatne urlopy (sobotni, naukowy, dziekański), stypendia Senackiej Komisji albo stypendia instytucji zagranicznych. W ramach urlopu „sobotniego” realizowana była rzymska kwerenda w roku akademickim 1980/81²⁸. W 1962 r., w związku z pierwszym wyjazdem do Rzymu, otrzymał płatny urlop naukowy w wymiarze semestru²⁹. Z kolei w 1979 r. poprosił o trzytygodniowy urlop naukowy, aby wziąć udział w symposium w Cremonie na temat ubóstwa i opieki społecznej oraz prezentacji w Rzymie książki *Chrześcijaństwo w Polsce*, której był współautorem. Czas pomiędzy symposium a dyskusją zamierzał wykorzystać na kwerendę w Archiwum Watykańskim³⁰. Natomiast w 1981 i 1983 r. otrzymał stypendia Komisji Historycznej Uniwersytetu Rzymskiego³¹. W takich przypadkach zainteresowany występował o urlop bezpłatny. Prowadzone przez prof. Müllera badania w polskich i zagranicznych instytucjach owocowały powstawaniem prac naukowych³², książek, artykułów, haseł encyklopedycznych, słownikowych i recenzji. Służyły również jako materiał do przygotowywania zajęć dydaktycznych.

Warto również dodać, że kwerendy archiwalne i biblioteczne to nie jedyne naukowe formy kontaktów Profesora z ośrodkami zagranicznymi. Wiele razy uczestniczył w międzynarodowych konferencjach naukowych we Włoszech³³, Francji³⁴, Belgii i Izraelu³⁵. Brał też udział w posiedzeniach międzynarodowych

---

²⁶ AU KUL, A 521: Pismo do Rektora KUL, Lublin, 17 VIII 1969 r.

²⁷ Na przykład w 1984 r. prof. Müller musiał podzielić trzymiesięczne stypendium Komisji Historycznej Uniwersytetu Rzymskiego na dwa odrębne wyjazdy (luty–marzec oraz wrzesień), gdyż z opóźnieniem otrzymał wizę włoską. AU KUL: Sprawozdanie z urlopu, Lublin, 31 III 1984 r.

²⁸ AU KUL, A 521: Pismo do Rektora KUL, Lublin, 21 IV 1979 r.

²⁹ AU KUL, A 521: Pismo do Rektora KUL, Lublin, 23 I 1962 r.

³⁰ AU KUL, A 521: Pismo do Rektora KUL.

³¹ AU KUL, A 521: Pismo do Rektora KUL, Lublin, 4 X 1983 r.

³² Oto kilka przykładowych publikacji związanych z kwerendami: W. Müller, *Kopiarusze konwentów dominikańskich w Archiwum OO Dominikanów w Krakowie*, „Sprawozdania TN KUL”, t. 11, 1960, s. 98–101; tenże, *Inwentaryzacja dokumentów papieskich od Innocentego III do Marcina V*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 11, 1962, z. 2, s. 202–204; tenże, *Repertorium rerum Polonicarum ex Archivis Orsini...*, ed. V. Wychowska de Andreis, Romae 1962, „Roczniki Humanistyczne”, t. 11, 1962, z. 2, s. 207–208; tenże, *Polonica w zespole „Nunziature diverse” w Archiwum Watykańskim*, „Sprawozdania TN KUL”, t. 14, 1963/1964, s. 189–190.

³³ Konferencje w Cremonie (1980), Padwie (1980), Rzymie (1980, 1983), Gazzada (1984), wykłady w Mediolanie i Padwie.

³⁴ Lille (1981 r. — symposium francusko-polskie), Strasbourg (1983 r.), Clermont-Ferrand (1985 r. — międzynarodowa konferencja poświęcona historii zakonu jezuitów).

³⁵ W 1988 r. wziął udział w międzynarodowej konferencji naukowej w Jerozolimie na temat historii i kultury Żydów polskich. AU KUL: Pismo do Dziekan WNH KUL, Lublin, 20 XI 1987 r.

gremiów naukowych, w tym Międzynarodowej Komisji Historii Porównawczej Kościołów w Strasburgu (wrzesień 1983 r.). W roku akademickim 1974/75 otrzymał propozycję poprowadzenia wykładów z historii Europy Wschodniej na Katolickim Uniwersytecie w Mediolanie³⁶. U progu III Rzeczypospolitej pojawiły się jeszcze inne kierunki naukowych wyjazdów prof. Müllera: Wiedeń³⁷ i Kijów (1991)³⁸. W ostatnich latach pracy zawodowej, głównie z powodów zdrowotnych, aktywność Profesora w tym zakresie uległa ograniczeniu.

W 2003 r. prof. Müller odszedł na zasłużoną emeryturę. Pozostawał jednak aktywny utrzymując ożywione kontakty ze środowiskiem naukowym. Często gościł w swoim domu uczniów i współpracowników, interesował się rozwojem ich pracy naukowej, problemami codzienności. Czytał i recenzował przekazywane mu teksty. W ostatnich latach życia cierpliwie znosił różne dolegliwości i choroby.

Profesor był człowiekiem religijnym, często widywaliśmy go w towarzystwie małżonki, pani Lidii, w kościele akademickim KUL. Tam też 6 II 2020 r. pożegnaliśmy naszego Mistrza podczas żałobnej mszy św. Odszedł „człowiek uważny i cierpliwy, pełen życzliwości, opiekuńczy i bezinteresowny. Ceniony historyk, wychowawca i przyjaciel wielu pokoleń historyków”. Jego grób znajduje się na cmentarzu przy ulicy Lipowej w Lublinie.

BIBLIOGRAFIA

Archiwum Uniwersyteckie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, Referat Personalny. Akta Osobowe Pracowników. Wiesław Müller. 1956–2006, sygn. A-521

Drob Janusz, *Wprowadzenie [w:] Kościół. Społeczeństwo. Kultura. Prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej*, red. J. Drob, H. Łaskiewicz, A. Stasiak, B. Szady, C. Taracha, Lublin 2004, s. 5–6.

Goral Iwona, *Szkoła historyczna włosko-polska w Rzymie — Scuola stolica Italo-Polacca di Roma (międzynarodowy program stypendialny 1983–1996)*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, t. 8, 2010, s. 155–163.

Mongini Maria Adelaide, *Rozwój kultu i ikonografii św. Katarzyny ze Sieny w Polsce*, Lublin 2006.

³⁶ AU KUL: Pismo dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych KUL prof. Jerzego Kłoczowskiego do Referatu Personalnego, Lublin, 28 V 1974 r. Z informacji znajdujących się w archiwum wynika, że stosowne zaproszenie z Mediolanu napłynęło z opóźnieniem. W lutym 1976 r. prof. Müller zwrócił się więc z prośbą o zgodę na miesięczny urlop, w ramach którego chciał wyjechać na miesiąc do Włoch, aby przeprowadzić cykl wykładów w Mediolanie, pismo do Rektora KUL, Lublin, 2 II 1976.

³⁷ AU KUL, A 521: Pismo de dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych KUL prof. Janusza Droba, Lublin, 9 V 1991 r. Prośba o urlop dziekański w dniach 16–31 V 1991 r., „przeprowadzenie kwerendy naukowej w Wiedniu”.

³⁸ AU KUL, A 521: Pismo do Dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych prof. Janusza Droba, Lublin, 23 X 1991 r. Prośba o urlop 30–31 X 1991 r. „w związku z wyjazdem naukowym do Kijowa”.

- Müller Wiesław, *Diecezja krakowska w relacjach biskupów z XVII–XVIII wieku*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 13/2, 1965/1966, s. 5–149.
- Müller Wiesław, *Diecezje w okresie potrydenckim* [w:] *Kościół w Polsce*, red. J. Kłoczowski, t. 2: *Wiek XVI–XVIII*, Kraków 1970, s. 57–258.
- Müller Wiesław, *Epoka baroku i sarmatyzmu* [w:] *Uniwersalizm i swoistość kultury polskiej*, red. J. Kłoczowski, Lublin 1989, s. 217–239.
- Müller Wiesław, *Inwentaryzacja dokumentów papieskich od Innocentego III do Marcina V*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 11, 1962, z. 2, s. 202–204.
- Müller Wiesław, *Kopiarusze konwentów dominikańskich w Archiwum OO Dominikanów w Krakowie*, „Sprawozdania TN KUL”, t. 11, 1960, s. 98–101.
- Müller Wiesław, *Pielgrzymi polscy w Rzymie XVIII wieku* [w:] *Cultura et societas Christiana. Księga ku czci Profesora Jerzego Kłoczowskiego*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 34, 1986, s. 357–365.
- Müller Wiesław, *Pielgrzymki polskie do Rzymu w XVIII wieku* [w:] *Żeby nie ustała wiara. Katolicki Uniwersytet Lubelski przed wizytą Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. J. Homerski, Lublin 1989, s. 553–574.
- Müller Wiesław, *Polonica w zespole „Nunziature diverse” w Archiwum Watykańskim*, „Sprawozdania TN KUL”, t. 14, 1963/1964, s. 189–190.
- Müller Wiesław, *Relacje o stanie diecezji krakowskiej*, Lublin 1978.
- Müller Wiesław, *Repertorium rerum Polonicarum ex Archivo Orsini...*, ed. V. Wychowska de Andreis, Romae 1962, „Roczniki Humanistyczne”, t. 11, 1962, z. 2, s. 207–208.
- Müller Wiesław, *Rok 1683 w źródłach watykańskich* [w:] *Wiktoria wiedeńska i stosunki polsko-austriackie 1683–1983*, red. W. Śladkowski, Lublin 1983, s. 79–83.
- Müller Wiesław, *Trudne stulecie (1648–1750)* [w:] *Patrimonium Marianorum. O Kazimierzu Wyszyńskim (1700–1755) w kontekście swej epoki*, red. K. Pek, Warszawa-Lublin 2003, s. 5–24.
- Taracha Cezary, „*Sapiens omnia sua secum portat*”. *Profesor Wiesław Müller* [w:] *Źródła wielkości mistrzów. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Piotrowi Pawłowi Gachowi*, red. M. Nowak, R. Jusiak, J. Mazur, Lublin 2013, s. 267–273.

Cezary Taracha
(Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin)
<https://orcid.org/0000-0001-8613-9078>

